УДК 336.41

**З. Т. Менліосманов,** аспірант Університету державної фіскальної служби України

# МИТНИЙ КОНТРОЛЬ В УКРАЇНІ: СУТНІСТЬ, ФУНКЦІЇ, ПРИНЦИПИ ТА МІСЦЕ В СИСТЕМІ ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ

*Розкрито сутність митного контролю та основні принципи його реалізації. Висвітлено місце митного контролю в системі державного фінансового контролю та його призначення як під час здійснення митних формальностей, так і після митного очищення й випуску переміщених через митний кордон товарів і транспортних засобів у вільний обіг.*

Ключові слова: *митний контроль; державний фінансовий контроль; державні фіскальні органи; поточний митний контроль; наступний митний контроль; митний постаудит.*

*The article reveals the essence of customs control and the basic principles of its implementation. Deals with the place of customs control in the state financial control and its purpose as during customs formalities and after customs clearance and release of displaced release of goods and vehicles into circulation.*

*Customs control occupies an important place in the system of state financial control, because it is through the control and verification measures within customs control, the state should provide economic and financial security and protect its own national interests. Gaps in customs control in Ukraine enabled significant growth shady dealings and contributed to the significant leaks "dirty" funds abroad and settling them offshore. Strengthening of customs control and customs particular revival in the structural unit entry audit will significantly reduce the level of irregularities in foreign trade. To improve the system of customs control in the article suggests, identify and fix in law the concept of "customs audit", "customs post-audit" and "customs preaudit"; Customs functions return post-audit the competence of customs departments DFS Ukraine; a hierarchical organization and management system of customs audit structure of realizing the customs policy of the state; expand the size of the unit and provide customs audit by highly qualified specialists by organizing short-term courses for training, retraining and advanced training of specialists in the field of customs audit.*

Key words: *customs; public financial control; government fiscal authorities; the current customs; following customs control; customs postaudyt.*

**Постановка проблеми.** Здійснення державної митної політики залежить від багатьох чинників, одним із яких є створення такої системи митного контролю, яка здатна ефективно виконувати функції державного нагляду й контролю та захищати

**© З. Т. Менліосманов, 2016**

економічні інтереси країни у сфері зовнішньоекономічної діяльності. Розширення функцій митного контролю (від простого підтвердження достовірності даних митних декларацій на товари та транспортні засоби, що перетинають митний кордон держави, до перевірки дотримання заявленого митного режиму, порядку митного оподаткування і правильності відображення зовнішньоекономічних операцій у системі обліку суб'єкта господарювання після митного оформлення), що мало відбутися з моменту приєднання України до рішень Кіотської конвенції, на жаль, так і не відбулося у необхідному для захисту економічних інтересів держави обсязі.

Наразі в Україні не сформовано цілісної системи митного контролю, процедури якого поєднували б у собі не лише форми та методи здійснення такого контролю під час митного оформлення, але й методи фінансового аудиту після завершення митних формальностей. Більш того, функція митного контролю штучно розірвана й виконується різними за своїм призначенням і функціональним підпорядкуванням структурними підрозділами, які об'єднує лише загальна назва центрального органу – Державна фіскальна служба України (далі – ДФСУ).

Саме односторонній підхід до розуміння особливостей митного контролю керівництвом ДФСУ, нерозуміння його багатоаспектності й неоднорідності залежно від виду й форми здійснення призвело до передачі частини функцій митного контролю від митних до податкових структур. Наявність проблем стосовно теоретичного трактування й практичного здійснення митного контролю в усіх його аспектах і визначило тему даної статті.

**Аналіз останніх досліджень і публікацій.** Організаційно-методичні та практичні засади формування і функціонування системи державного контролю за фінансово-господарськими операціями розкриті в працях М. Білухи, Ф. Бутинця, П. Германчука, Є. Калюги, М. Каленського, І. Стефанюка, Б. Усача, С. Шохіна, в яких досить ґрунтовно викладено основи організації, методики та технології проведення контрольних заходів. Пізніше порядок здійснення державного фінансового контролю у різних сферах господарської діяльності розглядали такі вчені як Н. Вітвицька, Г. Дмитренко, Т. Іванова, Л. Пісьмаченко, М. Романів, Л. Савченко, А. Ялбулганов. Проте зовсім небагато праць присвячено безпосередньо питанням становлення й розвитку митного контролю. Окремі аспекти стосовно визначення його сутності, видів та ролі в системі державного контролю розкрито в працях О. Годованця і Н. Ведашенко, О. Вакульчик, Т. Єдинак та О. Книшек, Л. Івашової, А. Крисоватого та В. Мартинюка, Ю. Літвінова, П. Пашка та інших авторів. Зокрема, у дослідженні О. Годованця та Н. Ведашенко [1] висвітлено деякі наукові підходи щодо визначення сутності й призначення митного контролю. Узагальнено визначення понять "митний контроль", "методи митного контролю", "митний аудит", "митний преаудит" тощо, зібране у Митній енциклопедії під загальною редакцією І. Бережнюка та П. Пашка [2]. Розкриття сутності митного аудиту як однієї з форм митного контролю розкрито у працях О. Вакульчик [3] та Л. Івашової [4]. Проте з плином часу у практиці здійснення митного контролю виникають нові питання й проблеми, тому нині є потреба у науковому дослідженні насамперед теоретичних аспектів у цій галузі державного контролю.

**Мета статті** полягає у критичному осмисленні й визначені сутності митного контролю, розкритті його принципів і ролі в системі державного фінансового контролю в контексті захисту фінансових інтересів держави.

**Виклад основного матеріалу**. Слід констатувати, що сьогодні в Україні мають місце такі негативні явища як значні розміри "тіньових" і "сірих" оборудок, масове ухилення від оподаткування, процвітання корупції.

Зазначимо що у 2015 р., за офіційними даними Міністерства економічного розвитку і торгівлі України (далі – МЕРТ), розміри інтегрального показника тіньової економіки зменшився на 3 % проти 2014 р., проте його значення складає 40 % від ВВП [5] (а за даними міжнародних експертів – не менше 55 %), що утримує Україну чи не на останніх місцях у світовому рейтингу. Особливо загрозливих рис набирають ці негативні явища у сфері зовнішньоекономічної діяльності, адже, за даними міжнародних і вітчизняних фінансових експертів, в Україні тіньові оборудки у сфері ЗЕД перевищують 80 % від її загального обсягу.

Наявність тіньових оборудок спричиняє значні втрати бюджету. Зважаючи на те, що, за даними спільного рейтингу Світового банку та аудиторської компанії PwC, у 2015 р. показник податкового навантаження на суб'єктів господарювання за 5 основними податками становив близько 51,9 % [6], а ВВП за даними Держкомстату склав 1979,5 млрд грн або 90,6 млрд дол. США [7], то не важко підрахувати, що бюджет України недоотримав близько 990 млрд грн або більше ніж 45,3 млрд дол. США. Таким чином, недоїмка до бюджету від ЗЕД склала понад 36 млрд дол США. При цьому Україна постійно випрошує у міжнародних фінансових структур кошти в борг, зокрема МВФ упродовж 2014–2017 рр. мав надати нам пільгових кредитів у розмірі 17 млрд дол. США.

Наявність тіньової економіки створює сприятливе середовище для розвитку і процвітання корупції, й навпаки. Саме наявність корупції на різних рівнях державної влади та управління дозволяє активно діяти тіньовому сектору економіки, зневажаючи офіційні обмеження, правові та моральні норми тощо.

Щодо корупції зауважимо, за даними Transparency International, яка представляє глобальний Індекс сприйняття корупції, Україна в 2014 р. займала 142 місце зі 175 країн світу та зі 100 можливих балів (відсутність корупції) отримала лише 26 балів. Тобто Україна-2014 за рівнем корумпованості була на одній сходинці з Угандою й Коморськими островами як одна з найбільш корумпованих країн світу [8]. У 2015 р. ситуація дещо покращилася, Україна зайняла 130 місце зі 168 позицій у світовому рейтингу сприйняття корупції, опинившись поруч з Іраном, Камеруном, Непалом, Нікарагуа і Парагваєм. Про це свідчать дані дослідження Bertelsmann Foundation Transformation Index [9], які враховуються при визначенні світового Індексу сприйняття корупції CPI, що свідчить про низьку ефективність боротьби з нею в нашій країні. Впродовж майже 4 років Україна так і не спромоглася не тільки впровадити, але хоча б розробити чітку й зрозумілу стратегію подолання "тіньової" економіки та корупції в країні.

Особливо наголошуємо на тому, що не можна боротися з корупцією і при цьому говорити, що саме завдяки "тіні" у складні часи фінансової кризи та війни виживає більшість українців, адже корупція й "тінь" – це дві різні сторони одного

антиправового й антисоціального явища, що гальмує розвиток нашої країни й відкидає її до рівня слаборозвинених країн. І це при тому, що у 1991 р., за оцінками міжнародних експертів, за інтегрованим індексом сукупного потенціалу Україна посіла 4 місце у світі, а наразі знаходиться на 79 позиції після Еквадору, Хорватії та Гватемали [10].

Наведені вище факти свідчать у тому числі й про недосконаліть та низьку ефективність наявної системи державного фінансового та митного контролю, адже саме державні контролюючі органи через застосування сучасних контрольно-перевірочних методів та інструментів мають стати на заваді розростанню нелегальної економічної діяльності та її наслідків. Особливої уваги потребують питання організації й провадження державними органами фінансово-економічного контролю діяльності суб'єктів господарювання у сфері ЗЕД, визначення основних напрямів удосконалення саме митного контролю після митного очищення товарів та транспортних засобів.

Одним із визначальних чинників успіху щодо приведення економіки до дотримання легальних правил і процедур у підприємницькій діяльності є розвиток інституційних засад здійснення державного фінансового контролю на системній основі. На жаль, нинішній стан державного фінансового контролю загалом і митного, зокрема, певною мірою розбалансований і не відповідає ні інтересам держави, оскільки існують різні способи ухилення від сплати податків, що призводить до нерівності платників податків і завдає значного збитку національній економіці, ні інтересам платників податків, які несуть надмірне податкове навантаження і стикаються з непрозорістю та недосконалістю чинного законодавства.

Перш ніж розглядати напрями інституційних змін, що життєво необхідні для удосконалення національної системи митного контролю, зупинимося на визначенні сутності й змісту цього виду контролю, його місця й ролі в системі державного фінансового контролю.

Так, якщо керуватися чинним законодавством, зокрема Митним кодексом України (далі – МКУ), митний контроль – це сукупність заходів, що здійснюють центральні органи, які реалізують податкову й митну політику в межах своїх повноважень з метою забезпечення додержання норм митного законодавства та міжнародних договорів, укладених у встановленому законом порядку [*11*, ст. 4., п. 24]. В оновленій Кіотській конвенції (глава 2 "Визначення понять" Генерального додатка) Митний контроль (*customs control)* – це заходи, які використовують державні фіскальні органи для гарантування виконання митного законодавства.

Як зазначено у Митній енциклопедії, основна мета митного контролю – перевірка та виявлення за допомогою різних форм контролю відповідності проведених митних операцій і дій митному законодавству; дотримання фізичними та юридичними особами, які беруть участь у митній діяльності, встановлених митних правил і процедур, тобто порядку переміщення через митний кордон України товарів та інших предметів [*2*, 68]. При цьому в міжнародному законодавстві виділяється два основних види здійснення митного контролю:

1) контроль за переміщеннями – заходи контролю, які застосовуються до товарів і транспортних засобів до або після їх прибуття/вибуття, або під час перебування під митним режимом, до моменту їх випуску;

2) контроль на основі методів аудиту – сукупність заходів, за допомогою яких переконуються у правильності заповнення декларацій на товари та достовірності зазначених у них даних, перевіряючи наявні у причетних до декларування осіб відповідні книги обліку рахунків, документи, облікову документацію та комерційну інформацію [*2,* 68–70].

При цьому якщо контроль за переміщенням товарів та транспортних засобів через митний кордон держави був притаманним митницям з моменту їх заснування, то контроль на основі методів аудиту – новація, що була запроваджена у 1973 р. Кіотською конвенцією, яка, з метою спрощення митних правил і процедур, визначила, що митний контроль можливо здійснювати не лише під час митного оформлення, але й після митного очищення товарів та випуску їх у вільний обіг. При цьому саме на наступний контроль покладалися функції документального підтвердження правильності нарахування та повноти сплати митних платежів. Таким чином підсилювалася функція фінансового контролю за формуванням та сплатою податків і платежів суб'єктами ЗЕД.

Отже, зважаючи на означену мету та види здійснення митного контролю, окреслимо його основні функції (табл. 1).

Таблиця 1

**Функції митного контролю**

| Функція | Зміст функції |
|---|---|
| ***Контролююча*** | забезпечення дотримання митного та податкового законодавства у сфері ЗЕД |
| ***Захисна*** | захист національних інтересів держави на внутрішньому й зовнішньому ринках, а також реалізація заходів щодо захисту прав та законних інтересів громадян і суб'єктів ЗЕД |
| ***Фіскальна*** | стягнення мита, податків та інших митних платежів |
| ***Регулівна*** | запровадження ефективного механізму здійснення внутрішньо- та зовнішньоекономічної політики, сприяння прискоренню товарообігу через митний кордон держави шляхом встановлення спрощених процедур |
| ***Профілактична*** | виявлення, припинення та попередження порушень митних правил |
| ***Інформаційна*** | оприлюднення результатів контрольно-перевірних заходів з метою інформування управлінських органів та суспільства про види, способи і наслідки порушень у сфері ЗЕД |
| ***Управлінська*** | розробка та реалізація управлінських рішень з метою удосконалення системи митного контролю та підвищення його ефективності у контексті забезпечення митної безпеки |

Джерело: складено автором

Реалізація вказаних функцій передбачає формування комплексної системи митного контролю, який є одним із напрямів державного фінансового контролю і здійснюється на різних стадіях виконання митних формальностей:

– *до митного оформлення* (попередній контроль) – шляхом надання митному органу попереднього повідомлення про намір здійснити переміщення товарів, транспортних засобів комерційного призначення через митний кордон на основі оцінювання ризиків за попередніми митними деклараціями;

– *під час митного оформлення* (поточний контроль) – візуально із застосуванням інформаційних технологій шляхом проведення форматологічного контролю, контролю зіставлення, контролю із застосуванням системи управління ризиками та в інші способи, передбачені Митним кодексом України;

*після митного оформлення* (наступний контроль) – під час здійснення документальних перевірок дотримання вимог законодавства України з питань державної митної справи, у тому числі своєчасності, достовірності, повноти нарахування та сплати митних платежів у вигляді митного аудиту (наразі такий вид контролю є найбільш розповсюдженим у світовій практиці).

Як бачимо, система комплексного контролю за переміщуваними через митний кордон товарами та транспортними засобами складається з послідовних контрольно-перевірних заходів, що базуються на широкому застосуванні методів аналізу ризиків як на етапах отримання даних про наміри здійснити зовнішньоекономічну операцію та митного оформлення товарів під час такої операції, так і після випуску товарів у вільний обіг. Такі основні елементи являють собою постійний суцільний процес, спрямований на забезпечення захисту економічних інтересів держави, усунення порушень митного і податкового законодавства.

У науковому середовищі, зокрема О. Годованець, Н. Ведашенко [1], Ю. Кунєв, І. Несторишин [2], О. Вакульчик [3], Л. Івашова, Т. Єдинак [4], також виділяють три основні види контролю, які інтегровано у загальну систему митного контролю. До них, зокрема, віднесено: 1) попередній контроль у митній справі, спрямований на виявлення і попередження можливих правопорушень і настання негативних наслідків; 2) поточний контроль сприяє забезпеченню фінансової дисципліни, але відрізняється часом проведення, тобто здійснюється безпосередньо на етапі митного оформлення товарів і визначення обсягу податкових зобов'язань суб'єкта ЗЕД перед бюджетом; 3) наступний контроль, який виступає найбільш розповсюдженим видом у світовій фінансовій практиці [1].

До такої класифікації митного контролю за видами його здійснення схиляється більшість науковців. Однак тут необхідно зазначити, що з виникненням у світовій практиці інституту *уповноваженого економічного оператора* (далі – УЕО) функції митного аудиту було розширено, а саме митні аудитори наразі здійснюють контрольно-перевірні дії щодо достовірності відображення в бухгалтерському обліку й фінансовій звітності суб'єктів господарювання зовнішньоекономічних операцій не лише після митного оформлення товарів, але й до того, як останнім надається статус УЕО. Таким чином наразі митний аудит має два напрями – постаудит та преаудит.

Загалом місце митного контролю у системі державного фінансового контролю та його структуру можна відобразити так (рис. 1).

Рис. 1. Місце митного контролю
в системі державного фінансового контролю та його структура

Такий підхід до структурування митного контролю вважаємо доцільним, оскільки у науковій літературі вже зустрічаються такі поняття як попередній митний аудит – особливий вид митного контролю, що проводиться після одержання заявки економічного оператора з проханням про дозвіл застосування певних спрощених митних процедур і пільгових режимів [*2,* 260], а також митний постаудит – як одна з форм митного контролю у вигляді документальної перевірки посадовими особами митних органів підприємств – суб'єктів ЗЕД [*4,* 19]

Зважаючи на вищевикладене, пропонуємо ввести у науковий обіг та митне законодавство, зокрема до ст. 4 МКУ, таке визначення наступних понять:

*Митний аудит* – вид митного контролю, що здійснюється посадовими особами митних підрозділів з метою підтвердження достовірності відображення у документації суб'єктів ЗЕД інформації про обсяги зовнішньоекономічних операцій, правильність нарахування та своєчасність сплати митних податків і платежів.

*Митний преаудит* – специфічний вид митного аудиту, що здійснюється з метою підтвердження достовірності даних обліку і звітності суб'єктів ЗЕД за попередні періоди (1–3 роки), котрі претендують на статус уповноваженого економічного оператора.

*Митний постаудит* – вид митного аудиту, що здійснюється після митного оформлення товарів і транспортних засобів з метою підтвердження достовірності відображення у системі обліку і звітності суб'єкта ЗЕД інформації про обсяги заде-

кларованих операцій, правильності нарахування та своєчасності сплати митних податків і платежів.

Таким чином, митний контроль є різновидом державного фінансового контролю, він виконує низку вагомих у контексті фінансової та митної безпеки функцій і здійснюється відповідно до таких загальних принципів: законності, системності, систематичності, дієвості, економічності, прозорості та гласності. Окрім того, митному контролю притаманні й специфічні принципи, що відрізняють його від інших видів державної контрольної діяльності, а саме принципи вибірковості та мінімізації митних процедур під час митного оформлення на основі застосування методів оцінювання ризиків, всеохопності суб'єктів ЗЕД митним контролем у вигляді документальних перевірок стану обліку і звітності після митного оформлення, а також принцип безперервності, що передбачає здійснення такого контролю протягом всього часу здійснення господарської діяльності юридичною особою – суб'єктом ЗЕД.

Зауважимо, що застосування контрольних заходів вибірковим порядком відповідає головному принципу Кіотської конвенції – спрощення митних процедур і скорочення часу на митне оформлення. Саме тому дотримання принципу вибірковості та зменшення заходів поточного контролю до 10–15 % від обсягів зовнішньоторговельних операцій – позитивний крок у реорганізації діяльності митних підрозділів ДФС. Проте скорочення обсягів митного контролю під час митного оформлення має бути заміщеним розширенням можливостей такого контролю після митного очищення товарів та випуску їх у вільний обіг (це 85–90 % товарообігу у сфері ЗЕД). У світовій практиці такий вид контролю здійснюють підрозділи митного постаудиту. Так, наприклад, у Франції перевірку суб'єктів ЗЕД після митного оформлення здійснюють висококваліфіковані фахівці з митного постаудиту, чисельність яких сягає до 7 тисяч осіб [*4,* 26].

Щодо розвитку інституту митного постаудиту в Україні, то тут необхідно зазначити наявність певних проблем:

– по-перше, до цього часу в правовому полі України, так і не означено поняття "митний аудит", а це, як визнано у міжнародних нормативно-правових актах, – один із видів митного контролю. Натомість у чинному вітчизняному законодавстві, зокрема Митному кодексі України, говориться про таку форму митного контролю як документальні перевірки дотримання вимог законодавства з питань державної митної справи, у тому числі своєчасності, достовірності, повноти нарахування та сплати митних платежів [*11,* ст. 336 п. 7], що практично нівелює значення та роль митного постаудиту в системі митного контролю й певним чином виводить його поза межі легітимності;

– по-друге, після реорганізації митної служби та податкової адміністрації й створення об'єднаного відомства у 2013 р., підрозділи й функції митного постаудиту було виведено зі складу митної служби й переведено до складу Департаменту аудиту, що знаходиться у структурі податкової служби – це призвело до суттєвого зниження ефективності контрольно-перевірочної діяльності у даному напрямі;

– по-третє, штатна чисельність кваліфікованих кадрів, що здійснюють документальний контроль в Україні, наразі не нараховує й 500 осіб, що катастрофічно

мало, зважаючи на обсяги зовнішньоторговельних операцій та наявність тіньових оборудок у цій сфері.

З метою розв'язання означених проблем вважаємо за необхідне здійснити такі заходи:

1) визначити та закріпити на законодавчому рівні поняття "митний аудит", "митний постаудит" та "митний преаудит" і внести відповідні терміни до ст. 4 Митного кодексу України;

2) повернути функції митного постаудиту до компетенції митних підрозділів ДФС України;

3) створити ієрархічну організаційно-управлінську систему митного аудиту в структурі органів, що реалізують митну політику держави;

4) розширити чисельний склад та забезпечити підрозділи митного аудиту висококваліфікованими фахівцями шляхом організації короткотермінових курсів для навчання, перенавчання й підвищення кваліфікації фахівців у сфері митного аудиту.

Реалізація даних пропозицій, на наше переконання, дозволить суттєво поліпшити стан митного контролю й посилити його значення в системі державного фінансового контролю, підвищити ефективність контрольно-перевірної діяльності митних підрозділів, а отже посилить їх роль у протидії тіньовим оборудкам у сфері ЗЕД та забезпеченні фінансової безпеки держави.

**Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку.** Митний контроль займає важливе місце у системі державного фінансового контролю, адже саме через систему контрольно-перевірних заходів у межах митного контролю держава має забезпечувати економічну й фінансову безпеку, захищати власні національні інтереси. Недосконаліть митного контролю в Україні уможливило значне зростання тіньових оборудок та стало однією з причин витоку значних "брудних" фінансових коштів за кордон та їх осідання в офшорних зонах. Посилення засобів митного контролю, особливо відродження у митних структурах підрозділів митного аудиту, дозволить значно підвищити ефективність митного контролю та стане на заваді фінансовому "знекровленню" України. Вивчення багатого зарубіжного досвіду й міжнародного законодавства у частині здійснення та удосконалення митного контролю, посиленні його ролі в протидії неправомірним зовнішньоекономічним операціям – один із кроків поліпшення системи митного контролю в Україні, що вимагає подальшого наукового осмислення.

**Список використаних джерел:**

1. Годованець О. Митний контроль в Україні: сутність і призначення [Електронний ресурс] / О. Годованець, Н. Ведашенко. – Режим доступу : http://www.sophus.at.ua/publ/2014_11_25_lviv/sekcija_4_2014_11_25/mitnij_kontrol_v_ukrajini_sutnist_i_priznachennja/70-1-0-1088

2. Митна енциклопедія : у двох томах. – Т. 2 / редкол.: І. Г. Бережнюк (відп. ред.), П. В. Пашко та ін. – Хмельницький : ПП Мельник А. А., 2013. – 536 с.

3. Формування системи митного аудиту в Україні : монографія / за заг. ред. О. М. Вакульчик. – Хмельницький : ПП Мельник А. А., 2014. – 208 с. – (Митна справа в Україні. Том 25).

4. Івашова Л. М. Основи митного постаудиту : навч. посібник / Л. М. Івашова, Т. С. Єдинак, В. Ю. Єдинак. – Дніпропетровськ : АМСУ, 2011. – 200 с.

5. Рівень тіньової економіки України у 2015 році знизився до 40 % ВВП. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.dt.ua/ECONOMICS/riven-tinovoyi-ekonomiki-ukrayini-u-2015-roci-znizivsya-do-40-vvp-212784_.html

6. Україна посіла 107 місце в рейтингу податкового навантаження на бізнес [Електронний ресурс] // Економічна правда від 20 листопада 2015 р. – Режим доступу : https://www.epravda.com.ua/news/2015/11/20/568451/

7. Валовий внутрішній продукт України [Електронний ресурс] // Фінансовий портал МФУ. – Режим доступу : http://www.index.minfin.com.ua/index/gdp

8. 142 место: Украина остается в клубе самых коррумпированных стран [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://www.news.liga.net/articles/politics/4273041-142_mesto_ukraina_ostaetsya v_klube_samykh_korrumpirovannykh_stran.htm

9. Transparency International: Україна зайняла 130 місце у рейтингу сприйняття корупції [Електронний ресурс] // Новое время. – Режим доступу : http://www.nv.ua/ukr/ukraine/events/transparency-international-ukrajina-zajnjala-130-mistse-u-rejtingu-sprijnjattja-koruptsiji-93576.html

10. The Global Competitiveness Report 2016–2017 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www3.weforum.org/docs/GCR2016-2017/05FullReport/TheGlobal Competiti-veness Report2016-2017_FINAL.pdf

11. Митний кодекс України [Електронний ресурс] : Закон України від 13.02.2012 р. № 4495-VI. – Режим доступу : http://www.zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17

*Шановні автори!*

**Просимо враховувати такі вимоги до рукописів статей і порядку їх подання до друку.**

1. Приймаються роботи, **написані українською, російською, англійською мовами,** обсягом 0,5–1 авт. арк.

2. Рукопис статті повинен мати такі елементи:

– на початку статті **англійською мовою:** прізвище ініціали автора, назва статті, адресні дані авторів (назва установи, закладу, відомча належність, адреса організації, місто, країна), розширена англомовна анотація (700–1300 знаків), ключові слова, пристатейні списки використаних джерел у романському алфавіті (латиницею);

**– прізвище та ініціали автора, науковий ступінь, посада (укр. мовою);**

**– назва статті (українською мовою);**

**– УДК;**

**– анотація українською мовою** (3–5 рядків);

**– анотація англійською мовою** (4–5 рядків);

**– основний текст статті;**

**– список використаних джерел.**

3. Основний **текст статті** складається з таких структурних елементів:

**Ключові слова** (4–5 слів).

**Постановка проблеми.**

**Аналіз останніх досліджень і публікацій.**

**Мета статті.**

**Виклад основного матеріалу.**

**Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку.**

**Список використаних джерел** оформлюється відповідно до державних стандартів бібліографії.

Зазначені елементи виділяються в рукописі **напівжирним шрифтом.**

4. Стаття має бути набрана в текстовому редакторі Microsoft Word. Поля з усіх сторін – 20 мм. Шрифт – Times New Roman 14 з інтервалом 1,5.

Посилання на літературу здійснюються безпосередньо в тексті. У квадратних дужках зазначається порядковий номер використаного джерела в порядку згадування, а через кому – конкретна сторінка.

5. До редакції подаються:

**– паперовий варіант статті за підписом автора;**

**– електронний варіант статті;**

**– завірена рецензія доктора або кандидата наук відповідного профілю (крім випадків, коли автор сам має науковий ступінь доктора наук);**

**– довідка** про автора українською мовою (прізвище, ім'я, по батькові повністю, організація, посада, адреса, науковий ступінь, вчене звання, контактні телефони, електронна адреса).

Передрук матеріалів дозволяється лише за письмової згоди редакції.

Матеріали, що публікуються, відображають позицію автора, яка може не збігатися з поглядом редакції. За достовірність фактів, статистичних даних та іншої інформації відповідальність несе автор.

Редакція залишає за собою право наукового та літературного редагування статей без додаткової консультації з автором. Листування з читачами ведеться лише на сторінках журналу.